

18.09.2025

Dnro 2783/03.04.04.04.10/2025

Asia Kuntavaaleja koskeva valitus

Valittaja Raija Virta, Vantaa

Päätös, josta valitetaan

Vantaan keskusvaalilautakunta 16.4.2025 § 5

Keskusvaalilautakunta on valituksenalaisella päätöksellään vahvistanut vuoden 2025 kuntavaalien tuloksen Vantaan kaupungissa.

Valituksessa ja sen täydennyksissä esitetyt vaatimukset

Valituksenalainen päätös on kumottava ja kuntavaalit on järjestettävä uudelleen Vantaan kaupungissa.

Valittajalle on korvattava oikeudenkäyntikuluina 450 euroa. Valittajan vastapuolten on vastattava omista ja valittajan oikeudenkäyntikuluista.

Perustelut

Valituksenalainen päätös on lainvastainen.

Alue- ja kuntavaaleissa 13.4.2025 on hylätty poikkeuksellisen paljon äänestyslippuja. Aluevaalilautakuntien ja kuntien keskusvaalilautakuntien päätökset vahvistaa aluevaalien ja kuntavaalien tulokset saattavat olla lainvastaisia ainakin osassa kuntia ja hyvinvointialueita, koska hylättyjä ääniä on ollut yhteensä 121 154 eli yli viisi prosenttia annetuista äänistä. Vaalien järjestely ei ole ollut sellainen, että äänestäjät olisivat kyenneet varmalla tavalla antamaan äänensä kummassakaan vaalissa.

Hylkäysprosentti kuntavaaleissa Vantaalla on yli kolminkertaistunut. Kuntavaaleissa Vantaalla hylättyjen äänien määrä 1 453 on 5,6-kertainen verrattuna pienimmällä äänimäärällä valituksi tulleen ehdokkaan äänimäärään. Virhe on vaikuttanut kuntavaalien lopputulokseen. Mikäli hylättyjä ääniä ei

olisi ollut, arviolta ainakin kolme tai neljä ehdokasta olisi voinut tulla valituksi kaupunginvaltuustoon, kun pienin äänimäärä valituilla oli 259 ja muut lippujen hylkäysperusteet huomioidaan. Virhe on myös saattanut vääristää puolueiden ääniosuuksia ja vaikuttaa pienpuolueiden asemaan. Vertailuvuonna 2021 kuntavaalien hylättyjä ääniä on ollut 428. Näillä äänillä ainakin yksi valtuutettu olisi valittu lisää, jos hylättyjä ääniä ei olisi ollut, kun pienin äänimäärä valituilla oli 186. Tällöin on pidetty vain yhdet, eli kuntavaalit.

Valittaja on käynyt Vantaan keskusvaalilautakunnassa tarkistamassa vuoden 2025 kuntavaalien ääniä ja hän on todennut noin kymmenen äänestysalueen otoksen perusteella, että keskimäärin suurin osa hylätyistä äänistä on ollut sellaisia, joissa kuntavaalilippuun on kirjoitettu aluevaalinumero.

Kuntavaalien epäonnistuminen siten, että hylättyjä ääniä on poikkeuksellisen paljon, johtuu kaksoisvaaleista ja niiden puutteellisesta valmistelusta ja ohjeistuksesta ylimmässä vaaliviranomaisessa (oikeusministeriössä), minkä vuoksi keskusvaalilautakunnan päätös vaalituloksen vahvistamisesta on lainvastainen. Oikeusministeriö ei ole valmistautunut kaksiiin yhtäaikaisiin vaaleihin riittävällä tavalla. Äänestäjillä ei ole ollut tarpeeksi tietoa aluevaaleista, eikä siitä, miten kahdet vaalit ja niiden vaalinumerot eroavat toisistaan ja miten äänestys tullaan järjestämään konkreettisesti.

Kielivalikoima olisi ollut tarpeen miettiä ja ohjeistaa se kuntien asukkaiden kielellinen kattavuus huomioiden, vaikkakaan lain mukaan veloitetta tiedottaa muilla kuin kansalliskielillä ei ole. Vantaan asukkaista noin 29,2 prosenttia puhuu äidinkielenään muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea. Vantaalla puhutaan yli 120 äidinkieltä. Hallinto-oikeuden on tutkittava, onko se, että Vantaalla vaaleista on tiedotettu suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi, asettanut eri maahanmuuttajaryhmiä keskenään eriarvoiseen asemaan tavalla, joka on kielletty perustuslain 6 §:ssä. Vaali-informaation puuttuminen osatulla kielellä lisää mahdollisia väärinkäytöksiä.

Kampanjointi tiedotusvälineissä olisi ollut välttämätöntä. Äänestäjille olisi pitänyt antaa sekä suulliset että kirjalliset ohjeet äänestyspaikoilla siitä, että kyseessä ovat kahdet eri vaalit ja että vaalinumero on kuntavaaleissa kolminumeroinen ja aluevaaleissa nelinumeroinen. Äänestäjille olisi niin ikään tullut korostaa muun ohella sitä, että ääni hylätään, jos kuntavaalinumero kirjoitetaan aluevaalilippuun ja päinvastoin. Aluevaalit ja niiden tarkoitus ovat jääneet osalle äänestäjistä tuntemattomiksi, ja osa äänestäjistä ilmeisesti äänestikin vain kuntavaaleissa. Kunta- ja aluevaaleja ei ole aikaisemmin järjestetty samaan aikaan, minkä vuoksi vaalijärjestelmän toimivuus olisi tullut testata huolellisesti. Äänestäjiä olisi tullut ohjeistaa tarkemmin erityisesti, kun oli vaara kunta- ja aluevaalinumeroiden sekoittumisesta. Sama ehdokas oli yleisesti ehdolla molemmissa vaaleissa, mikä aiheutti sekaannusta. Yhtäaikaaisuutta eurovaaleihin ei voi rinnastaa, koska niissä ehdokkaita on vähän.

Kunta- ja aluevaaleissa on kysymys kuntalaisten perustuslaissa suojatusta poliittisesta perusoikeudesta. Ilman perustuslain 14 §:ssä ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen ensimmäisen lisäpöytäkirjan 3 artiklassa suojattua yleistä ja yhtäläistä äänioikeutta ei ole kansanvaltaista yhteiskuntaa eikä kunnallinen itsehallinto toteudu. Vaalien valmistelu on toteutettu virheellisesti

ja puutteellisesti siten, ettei äänestäjälle ole annettu riittävää informaatiota siitä, mistä kussakin samanaikaisessa vaaleissa äänestetään ja miten yhtäaikaisissa vaaleissa on meneteltävä. Kun yhteiskunnallisia ja lainsäädännön muutoksia vähemmän seuraavat henkilöt ja muun muassa ikääntyneimmät ja heikompiosaiset kuntalaiset eivät kykene toimimaan oikein äänestystilanteessa, rikotaan perustuslain 6 §:n syrjintäkieltoa ja tasavertaisuusperiaatetta.

Vantaalla kokeilukuntana ja Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella oli kaksi äänestyskoppia, minkä oletettiin vähentävän sekaannuksia vaalien välillä. Näin ei kuitenkaan tapahtunut. Äänestysjärjestyksellä (kummassa vaalissa äänestetään ensin) on voinut olla vaikutusta. Vantaan äänestyspaikoissa on ensin ollut aluevaalikoppi. Kuntavaalit ovat tutumpi vaali, ja ehkä on oletettu kuntavaalin olevan ensin ja kirjoitettu kuntavaalinumero aluevaalilippuun.

Ehdokkaat eivät tiedä kuinka paljon heille annettuja ääniä on hylätty esimerkiksi sen vuoksi että vaalinumero on kirjoitettu väärään äänestyslippuun. Äänestäjät eivät tiedä, ovatko heidän antamansa äänet hyväksytty vai hylätty. Poikkeuksellisen suuri hylättyjen lippujen määrä vaarantaa äänestäjän oikeuden äänestää ja ehdokkaan oikeuden ehdokkuuteen. Sekä oikeus äänestää että oikeus olla ehdolla vaaleissa ovat perusoikeuksia. Oletettavaa on myös se, että vieraskielisten äänestämistä tuplavaalit ovat hankaloittaneet ja äänestäjiin on saatettu epäasiallisella tavalla vaikuttaa muun muassa puutteellisen kielitaidon vuoksi.

Hallinto-oikeuden on tutkittava, onko perustuslakia ja vaalilakia rikottu puutteellisin vaalijärjestelyin, ja onko tämä johtanut annettujen äänten poikkeuksellisen suureen hylkäysprosenttiin, ovatko hylkäämiskriteerit olleet yhdenmukaisesti toteutettavissa koko maassa, ja ovatko vaalit edellä mainituista syistä toimitettava uudelleen niissä kunnissa, joissa äänten hylkäysprosentti on ollut yli tietyn (hyväksyttävissä olevan) prosenttiyksikön annetuista äänistä, ja erityisesti Vantaalla.

Hallinto-oikeuden tulisi ottaa kantaa siihen, kuinka lähelle ennakkoäänestyspaikan sisäänkäyntiä on sallittua asettaa ehdokkaiden vaalijulisteita tai kampanjoida vaaliteltoilla. Ainakin Myyrmäen kirjaston ennakkoäänestyspaikan edustalla vaalitoimitsijat ovat sallineet vaalijulisteiden pitämisen ennakkoäänestyksen ajan, ja myös kampanjointia vaaliteltoilla on ollut kyseisessä paikassa ennakkoäänestyksen aikana.

Valittaja on ilmoittautunut ehdokkaaksi vuoden 2025 kuntavaaleihin Vantaalla syksyllä 2024. Valittaja on kokenut vakavaa vaalihäirintää ehdokasasettelun aikana, minkä valittaja katsoo olevan vakava vaalitoimintaa haittaava epäkohta ja vaikuttaneen olennaisesti valittajan oikeuteen olla ehdolla vaaleissa ja vaikuttaa asuinympäristönsä asioihin. Valittajan perustuslain mukainen oikeus kuulua yhdistykseen on yhdistyslain vastaisesti epäasiallisella tavalla estetty. Hallinto-oikeuden ottaa kantaa siihen, mikä on vaalihäirintää erityisesti ehdokasasettelun aikana.

Asian käsittely ja selvittäminen

Myyrmäen kirjaston ennakkoäänestyspaikan vastaava vaalivirkailija on antanut lausunnon.

Myyrmäen ennakkoäänestyspaikka sijaitsee sisällä Myyrmäkitalossa kirjaston yhdessä osassa. Kirjaston seinät on tehty lasielementeistä. Kunta- ja aluevaalien äänestäminen Vantaalla järjestettiin niin, että ensin äänestettiin aluevaaleissa ja sitten kuntavaaleissa. Tämä vaati kirjaston ikkunaseinän peittämistä paksulla paperilla suurelta alalta, jotta ennakkoäänestyspaikkana toimineen kirjaston osan järjestelyt saatiin hoidettua vaalisalaisuutta kunnioittaen.

Myyrmäkitalon ulko-ovet eivät ole Myyrmäkitalon ennakkoäänestyspaikan ulko-ovia, vaan ennakkoäänestyspaikan ulko-ovia ovat Myyrmäen kirjaston sisäänkäynnin liukuovet, jotka ovat sisällä Myyrmäkitalossa. Tämä luo vaalimainonnassa porsaanreiän ja lisää tulkinnanvaraisuutta. Myyrmäen ennakkoäänestyspaikan läheisyydessä on ollut kaikkien vaalien aikana sallittua vaalimainontaa sekä sääntöjen rajamailla tapahtunutta vaalimainontaa. Myyrmäkitalon ulko-ovien edessä ei ole kampanjoitu näissä vaaleissa siten, että vaaliteltilta olisi näkynyt ennakkoäänestyspaikalle, vaan vaalivirkailijoiden olisi pitänyt mennä Myyrmäkitalon ulko-ovista ulos ja katsoa vasemmalle, jolloin vaaliteltilta olisi näkynyt käypänä mittana pidetyn 15 metrin päässä. Muuten vaaliteltilta ei voinut nähdä edes katsomalla ulos Myyrmäkitalon lasisista ulko-ovista. Vaaleissa oli näin asemoituna yhden puolueen vaaliteltilta hetken aikaa Paalutorilla. Kiinteät ehdokkaiden vaalimainokset oli sijoitettu korkealle valaisintolppiin 2–3 metrin korkeuteen. Ainoastaan yhdestä valaisintolppamainoksesta näkyi ennakkoäänestyspaikan jonottajille ehdokkaan kasvot niin, että silmät ja nenä näkyivät, mutta mainoksesta ei voinut nähdä, kuka mainosti tai minkä puolueen mainos oli kyseessä. Tämä mainos poistatettiin kerran eli heti ensimmäisenä ennakkoäänestyspäivänä.

Vantaan keskusvaalilautakunta on antanut lausunnon, jossa on vaadittu, että valitus ja oikeudenkäyntikuluvaatimus hylätään, ja todettu lisäksi muun ohella seuraavaa:

Valittajan esittämät väitteet puutteellisesta ohjeistuksesta ja valmistautumisesta ovat yleistasoisia ja enemmänkin kantelunluontoisia. Kaikessa viranomaisviestinnässä on korostettu, että vaalit ovat toisistaan erilliset ja niissä on erilliset ehdokaslistat. Tämän vuoksi Vantaalla on ollut käytössä erilliset kopit molempiin vaaleihin, ja niissä on ollut nähtävillä vain yksien vaalien ehdokaslistojen yhdistelmä. Ratkaisuun on osittain päädytty Vantaalla 30.–31.10.2024 järjestetyn äänestys­simulaation havaintojen perusteella. Vaalilautakuntia ja vaalitoimitsijoita on koulutettu kertomaan äänestyspaikoilla, kuinka kaksoisvaalit toimivat. Äänestäjällä on myös ollut mahdollisuus kääntyä vaaliavustajan puoleen tarvittaessa. Keskusvaalilautakunta on kaikin tavoin pyrkinyt minimoimaan äänestäjien erehdyksen riskit. Keskusvaalilautakunnan huolellinenkaan valmistautuminen ei kyennyt estämään hylättyjen äänien määrän kasvamista.

Kaksoisvaaleihin ja vaalijärjestelmän muutoksiin voitaneen ajatella aina liittyvän ainakin jonkinlainen riski mitättömien äänestyslippujen määrän

kasvamisesta. Lainsäätäjä on hyväksynyt kyseisen riskin ottamisen hyväksyessään vaalilain 143 a §:n (649/2021). Mainittua lainkohtaa koskevan hallituksen esityksen yleisperusteluissa on viitattu nimenomaisesti tähän riskiin. Lainsäätäjä on siis tietoisena riskeistä valinnut painottaa äänestysaktiivisuutta ja muita kaksoisvaalien hyötyjä vaalijärjestelmän selkeyttä enemmän, eikä yksistään hylättyjen äänestyslippujen suurta määrää voida siten pitää vaalilain 101 §:ssä tarkoittamana lainvastaisuutena tai vaaleja tällä perusteella virheellisessä järjestyksessä toimitettuina.

Vantaan kuntavaalien 2025 hylkäysprosenttia (1,6 prosenttia) ei edes voida pitää poikkeuksellisen suurena, kun vertailun kohteeksi otetaan aikaisemmat kaksoisvaalit.

Vantaa ei ole ollut varsinaisesti kokeilukunta, vaan päätös käyttää kahta äänestyskoppia ja kahta vaaliuurnaa on tehty kaupunkitasolla.

Myyrmäen kirjaston ennakkoäänestyspaikan läheisyydessä tapahtunut vaalimainonta on ollut esillä jo ennen ennakkoäänestyksen alkamista sekä sen aikana, ja ehdokasasettajat ovat pyytäneet keskusvaalilautakunnan alaiselta vaalitoimistolta linjausta siihen, mikä on sallittua ja mikä ei. Näiden pyyntöjen johdosta vaalitoimisto on 1.4.2025 lähettänyt vaalivastaavien sähköpostiosoitteisiin yhteisen viestin, jossa on linjattu, että kampanjointi 15 metrin etäisyydellä kirjastorakennuksen Paalutorin puoleisesta sisäänkäynnistä on kielletty, samoin kuin mainokset, jotka näkyvät ennakkoäänestyspaikalle.

Paalutori on Myyrmäen alueella tärkeä ja vilkas keskus. Tori on myös varsin suuri ja kirjasto sijaitsee sen laidalla. Kirjasto ja varsinainen ennakkoäänestystila eivät myöskään avaudu suoraan ulko-ovesta astuessa, vaan sisällä on käveltävä hieman matkaa itse ennakkoäänestystilaan päästäkseen. Vaalitoimiston edustaja on myös erikseen käynyt paikalla varmistamassa, etteivät vaalimainokset näy sisään ennakkoäänestystilaan.

Olisi suhteellisuusperiaatteen vastaista tulkita välittömän läheisyyden käsitteen kattavan ainakaan koko Paalutorin. Vaalitoimiston lähettämä viesti, sekä vaalitoimitsijoiden paikan päällä tekemät toimenpiteet ovat olleet riittäviä turvaamaan äänestäjien vaalivapauden, eikä asiassa ole siten toimittu lainvastaisesti.

Lainsäädäntö velvoittaa viranomaiset viestimään suomen ja ruotsin kielellä, mutta muihin kieliin se ei suoraan ota kantaa. Kansalliskielien lisäksi keskusvaalilautakunta on viestinyt kattavasti englanniksi. Lisäksi vantaa.fi -verkkosivuilla on ollut saatavilla tietoa viidellä muulla kielellä. Ennakkoäänestyspaikoille on myös jaettu samat tiedot sisältäviä esitteitä näillä kielillä. Esitteitä on lisäksi jaettu jo ennen ennakkoäänestystä esimerkiksi Vantaa-infoihin ja kirjastoihin. Vieraskielinen viestintä on siis ollut kattavampaa kuin valituksessa väitetään ja viestintää on tapahtunut Vantaan kuudella suurimmalla vieraalla kielellä.

Perustuslain 6 §:ää tai yhdenvertaisuusperiaatetta ei voida tulkita siten, että jos viranomainen vapaaehtoisesti päättää viestiä joillakin vierailla kielillä, olisi sen pakko viestiä kaikilla kielillä, joita sen toimialueella puhutaan. Lautakunta katsoo, että viestintä vierailla kielillä on omiaan parantamaan vieraskielisen

väestön mahdollisuuksia osallistua poliittiseen päätöksentekoon ja näin ollen toteuttamaan sen perustuslain 14 §:n 4 momentin ja 22 §:n mukaisia velvollisuuksia sekä perustuslainsäätäjän tavoitteita.

Ei ole kohtuutonta, että valittaja joutuu itse vastaamaan oikeudenkäyntikuluistaan. Valittajan ei ole kohtuutonta joutua vastaamaan oikeudenkäyntikuluistaan myöskään siinä tapauksessa, että hallinto-oikeus katsoo vaaleissa menetellyn lainvastaisesti. Määrällisesti lautakunnalla ei ole huomautettavaa vaatimukseen.

Oikeusministeriö on antanut lausunnon ja toimittanut selvitystä.

Vaalilain 21 §:n 1 momentin 7 kohdassa ja 3 momentissa tarkoitetut jokaiselle äänioikeutetulle lähetettyyn äänioikeusilmoitukseen liitetyt ohjeet ja tiedot menettelystä äänestettäessä ja vaaleissa valittavista toimielimistä ovat vaalilain äänestystä koskevien säännösten mukaisia eivätkä sisällä virheellistä, puutteellista tai harhaanjohtavaa tietoa.

Oikeusministeriön vaalilain 10 §:n nojalla 23.12.2024 vahvistamat kunnan vaaliviranomaisille tarkoitetut vaaliohje numero 1 (Keskusvaalilautakunnat tehtävät), vaaliohje numero 2 (Vaalilautakunnan tehtävät) sekä vaaliohje numero 4 (Ennakkoäänestys kotimaan yleisessä ennakkoäänestyspaikassa) ovat vaalilain mukaisia. Alue- ja kuntavaaleissa äänestäjien käytettäväksi annetut äänestysliput olivat vaalilain 51 §:n mukaisia.

Ministeriön tiedossa ei ole, että Vantaan kaupungin vaaliviranomaiset olisivat laiminlyöneet tehtäviään tai toimineet tehtävissään virheellisesti.

Vantaan kaupungin kuntavaaleja ei ole toimitettu virheellisessä järjestyksessä eivätkä vaaliviranomaisten päätökset tai toimenpiteet ole olleet lainvastaisia. Valitus tulee hylätä eikä muutoksenhaunalaista päätöstä tule kumota.

Raija Virta on antanut vastaselityksen ja toimittanut lisäselvitystä.

Äänestäjien ohjeistusta äänestyspaikoilla olisi ollut tarpeen lisätä sekä testausta ja simulaatiota järjestää enemmän tavallisille kuntalaisille ja eri äänestäjäryhmille. Vaaliviranomaisten kesken tapahtuva hyväkään viestintä ei yksin riitä tiedon välittymiseen äänestäjille.

Äänestäjillä on ollut aineistoa ja ohjeistusta runsaasti saatavilla, kun nämä ovat saaneet ilmoituksen äänioikeudestaan. Laaja aineisto jää kuitenkin helposti lukematta tai se luetaan vain osin. Äänestäminen kaksoisvaaleissakin on suunniteltava siten, että se sujuu virheettömästi ilman erityisiä ohjeita. Kaksoisvaaleissa 2025 ehdokkaiden määrä on ollut huomattavasti suurempi kuin yhdistetyissä kunta- ja eurovaaleissa.

Äänestäjiä ei voi syyttää siitä, ettei vaalijärjestelmää ole suunniteltu hyvin ja testattu tarpeeksi erilaisilla käyttäjäryhmillä. Hyvin suunnitellun kuluttajapalvelun, kuten äänestyspalvelunkin, käyttö ei tarvitse käyttöohjeita tai opetusvideoita.

Linjaus 15 metrin vähimmäisetäisyydestä Myyrmäkitalosta ei ole käytännössä pitänyt. Vaalivirkailijoiden ei pitäisi joutua tulkitsemaan sallittua etäisyyttä

kulloisessakin tapauksessa, vaan rajat on määrättävä selkeästi jo vaalien valmistelussa. Paalutorilla on tilaa alueen rajaamiseen äänestysrauhan turvaamiseksi ja toisaalta muuhun torilla tapahtuvaan toimintaan. Se hyöty mitä on ainakin pyritty tavoittelemaan liian lähellä äänestyspaikkaa kampanjoimalla, on voinut johtaa jossakin määrin erilaiseen vaalitulokseen kuin jos äänestäjille olisi annettu äänestysrauha eikä mikään puolue tai kukaan ehdokas olisi pyrkinyt vaikuttamaan kampanjoinnillaan äänestäjiin vaalilain vastaisesti liian lähellä äänestyspaikkaa.

Mikäli vieraskielisiä esitteitä on toimitettu vieraskielisten saataville kuten lausunnossa todetaan ja verkkoaineisto on ollut maahanmuuttajien saavutettavissa, ei maahanmuuttajaryhmien yhdenvertaisuutta ole rikottu eivätkä väärinkäytökset ole olleet mahdollisia. Vaalilaki vaatii vain kotimaisten kielten käytön.

Valittajan vaalihäirintää koskeva asia ei koske vaaliviranomaisia.

Raija Virta on toimittanut vaalihäirintään liittyvää väitettään koskevaa lisäselvitystä.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus ei tutki vaalihäirintään liittyviä väitteitä eikä väitteitä, jotka koskevat vaalien toimittamista virheellisessä järjestyksessä muissa kunnissa kuin Vantaalla.

Hallinto-oikeus hylkää valituksen ja valittajan oikeudenkäyntikuluvaatimuksen.

Perustelut

Tutkimatta jätetyiltä osin

Valittaja on esittänyt vaalihäirintään ja poliittisen puolueen toimintaan liittyviä väitteitä todeten kuitenkin, etteivät väitteet kohdistu viranomaisten toimintaan.

Tuomioistuinlain 4 luvun 1 §:n mukaan hallinto-oikeus käsittelee ja ratkaisee ne hallinto-oikeudelliset valitukset, hallintoriita-asiat ja muut asiat, jotka säädetään kuuluviksi sen toimivaltaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) tai muussa laissa.

Hallinto-oikeus toteaa, ettei sen toimivaltaan kuulu poliittisten puolueiden toimintaa koskevien väitteiden tutkiminen. Valitus on siten näiltä osin jätettävä tutkimatta.

Valittaja, jonka kotikunta on Vantaa ja joka on ollut ehdokkaana 13.4.2025 järjestetyissä kuntavaaleissa, on hakenut muutosta Vantaan keskusvaalilautakunnan kuntavaalien tuloksen vahvistamista koskevaan päätökseen. Valittaja on vaatinut hallinto-oikeutta arvioimaan vaalien toimittamisen lainmukaisuutta myös Vantaan ulkopuolella.

Hallinto-oikeus toteaa, ettei valittajalla ole valitusoikeutta muiden kuntien kuin Vantaan kuntavaalien tulosten vahvistamista koskeviin päätöksiin. Valituksessa esitetyt vaatimukset on näiltä osin jätettävä tutkimatta.

Tutkituilta osin

Puutteellisia vaalijärjestelyjä koskeva valitusperuste

Sovellettavat oikeusohjeet

Vaalilain 76 §:n 2 momentin mukaan äänestäjän on niin selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä, ettei voi syntyä epätietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa.

Vaalilain 84 §:n mukaan ennakkoäänestyksessä ja kirjeäänestyksessä annettujen äänestyslippujen laskennasta sekä vaalipäivän äänestyksessä annettujen äänestyslippujen tarkastuslaskennasta huolehtii kokouksissaan:

- 1) eduskuntavaaleissa, presidentinvaalissa ja europarlamenttivaaleissa vaalipiirilautakunta;
- 2) aluevaaleissa ja kunnallisvaaleissa kunnan keskusvaalilautakunta.

Vaalilain 85 §:n 1 momentin mukaan äänestyslippu on mitätön, jos:

- 1) vaalikuoressa on useampi tai muutakin kuin yksi äänestyslippu;
- 2) vaalikuoreen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva taikka muu asiaton merkintä;
- 3) äänestyslippuna on käytetty muuta kuin oikeusministeriön painattamaa äänestyslippua;
- 4) äänestyslippua ei ole leimattu;
- 5) ehdokkaan numero on merkitty siten, ettei selvästi ilmene, ketä ehdokasta se tarkoittaa;
- 6) äänestyslippuun on kirjoitettu äänestäjän nimi tai erityinen tuntomerkki taikka siihen on tehty muunlainen asiaton merkintä; taikka
- 7) äänestyslipulla on eduskuntavaaleissa äänestetty ehdokasta, joka on asetettu ehdokkaaksi kahdessa tai useammassa vaalipiirissä.

Vaalilain säätämistä koskevan hallituksen esityksen (HE 48/1998) yleisperusteluista ilmenee muun ohella, että vaalilain uudistuksen päätavoitteisiin on kuulunut pyrkimys kehittää vaalijärjestelmää myös teknisesti tavoitteena helpottaa vaaleihin valmistautumista ja osallistumista sekä yksinkertaistaa ja nopeuttaa vaalimenettelyä vaarantamatta kuitenkaan vaalivarmuutta tai vaalisalaisuutta.

Muun ohessa vaalilain muutokseen 649/2021 johtaneen hyvinvointialueiden perustamista koskevan hallituksen esityksen (HE 241/2020) yleisperustelujen mukaan aluevaalit olisi tarkoitus toimittaa vuodesta 2025 lukien samanaikaisesti kuntavaalien kanssa. Riskinä yhdistelmävaaleissa voisi olla toisten vaalien agendan jääminen toisten peittoon sekä se, että ehdokkaiden suuresta määrästä johtuen ehdokkaiden ja puolueiden sanomaa ei saataisi tuoduksi riittävän selkeästi esille. Tämä voisi myös sekoittaa äänestäjien kykyä hahmottaa, mistä eri vaaleissa olisi kysymys. Edelleen yleisperustelujen

mukaan samanaikaisissa vaaleissa äänestäjän tehtävän voidaan arvioida muuttuvan jonkin verran haasteellisemmaksi kuin tavanomaisissa vaaleissa. Hänen on perehdyttävä molempien vaalien vaaliteemoihin ja tehtävä äänestyspäättös molempien vaalien ehdokkaasta sekä lisäksi selvitettävä kyseisten ehdokkaiden äänestysnumerot ja merkittävä ne oikeisiin äänestyslippuihin. Vaaliviranomaisten on luonnollisesti kiinnitettävä erityistä huomiota tiedottamiseen oikeista äänestysmenettelyistä, mutta viime kädessä äänestäminen ja erityisesti äänestysmerkinnän tekeminen on kunkin äänestäjän omalla vastuulla.

Asiassa esitetty selvitys ja oikeudellinen arviointi

Alue- ja kuntavaalit on järjestetty samanaikaisesti 13.4.2025. Vantaan keskusvaalilautakunta on kokouksessaan 16.4.2025 § 5 vahvistanut kuntavaalien 2025 tuloksen mukaan lukien äänten kokonaismäärän ja mitättömien äänten määrän.

Valittaja on perustellut valituksenalaisen päätöksen kumoamista koskevaa vaatimustaan sillä, että viranomaisen kaksoisvaaleihin valmistautuminen ja vaalijärjestelyt ovat olleet puutteellisia. Valittajan mukaan viranomainen ei ole antanut äänestäjille riittävää ohjeistusta kaksoisvaaleissa äänestämisestä. Edelleen valittajan mukaan vaaleista tiedottaminen vain suomen, ruotsin ja englannin kielellä on asettanut tietyt maahanmuuttajataustaiset ryhmät eriarvoiseen asemaan. Puutteelliset järjestelyt ovat valittajan mukaan johtaneet suureen määrään hylättyjä ääniä.

Asiassa saadusta selvityksestä ilmenee, että kuntavaaleissa Vantaalla on annettu yhteensä 89 678 ääntä, joista 1 453 eli 1,6 prosenttia on ollut mitättömiä. Mitättömien äänten osuus ennakköäänistä on ollut 1,7 prosenttia ja vaalipäivän äänistä 1,6 prosenttia. Kuntavaaleissa 2021 mitättömien äänten osuus oli ollut 1,1 prosenttia. Mitättömien äänten lukumäärät kuntavaaleissa 2025 perusteittain ovat olleet seuraavat: vaalikuoressa on useampi tai muutakin kuin yksi äänestyslippu (6); vaalikuoreen on tehty äänestäjää tai ehdokasta koskeva taikka muu asiaton merkintä (0); äänestyslippuna on käytetty muuta kuin oikeusministeriön painattamaa äänestyslippua (1); äänestyslippua ei ole leimattu (16); ehdokkaan numero on merkitty siten, ettei selvästi ilmene, ketä ehdokasta se tarkoittaa (1 103); äänestyslipussa äänestäjän nimi, erityinen tuntomerkki tai muu asiaton merkintä (192); ja tyhjä äänestyslippu (135).

Koko maassa mitättömien äänten osuus kuntavaaleissa 2025 annetuista äänistä on samoin ollut 1,6 prosenttia, kun vuoden 2021 kuntavaaleissa vastaava osuus oli 1,1 prosenttia. Koko maassa mitättömien äänten osuus aluevaaleissa 2025 annetuista äänistä on ollut 4,0 prosenttia, kun aluevaaleissa 2022 vastaava osuus oli 3,6 prosenttia. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen aluevaaleissa 2025 annetuista äänistä 3,7 prosenttia on ollut mitättömiä, kun vuonna 2022 vastaava osuus oli 3,2 prosenttia. Oikeusministeriön vuoden 2025 alue- ja kuntavaalien toimittamista koskevan muistioista 5.6.2025 ilmenee, että hylättyjen äänten osuus molemmissa vaaleissa on ollut korkeampi kuin yksittäin toimitetuissa vaaleissa, mutta jonkin verran matalampi kuin aiemmin Suomessa toimitetuissa samanaikaisissa vaaleissa.

Helsingissä, jossa on 13.4.2025 järjestetty ainoastaan kuntavaalit, mitättömien äänten osuus on ollut maan alhaisin, 0,31 prosenttia. Mitättömien äänten osuus kuntavaaleissa on vaihdellut kunnittain välillä 0,31–4,38 prosenttia.

Aluevaaliehdokkaiden numerointi on vaaleissa 2025 aloitettu numerosta 2002, jotta numerot erottuisivat selkeästi kuntavaalien ehdokasnumeroista. Oikeusministeriö on kesäkuussa 2024 toimittanut kunnille vaalien järjestämisen ensivaihetta koskevan muistion, jossa niin sanottujen pilottikuntien, joihin Vantaa on lukeutunut, kommentit on otettu huomioon. Syyskuussa 2024 oikeusministeriö on lähettänyt kunnille niin sanotun kuntakirjeen, jossa on annettu ohjeita muun ohella vaalimateriaalin hankkimisesta sekä ensivaiheen ohjeet alue- ja kuntavaalien toimittamisesta. Alkuvuodesta 2025 oikeusministeriö on toimittanut eri vaaliviranomaisille niiden tehtäviä koskevat vaaliohjeet sekä laatinut vaaliohjeista myös verkkokoulutusmateriaalin, joka on sisältänyt videoidut esimerkit äänestämisestä samanaikaisissa vaaleissa sekä yhden esimerkkitavan kaksien samanaikaisten vaalien järjestelyistä. Oikeusministeriö on lisäksi järjestänyt kuntien vaaleista vastaaville henkilöille etäkoulutuksia helmi-maaliskuussa 2025. Oikeusministeriön vaalitiimin ja Oikeusrekisterikeskuksen vaalitiimin asiantuntijat ovat selvityksen mukaan vastanneet aikavälillä syyskuu 2024 – huhtikuu 2025 kuntien suoriin yhteydenottoihin puhelimitse ja sähköpostitse. Kunnat ovat vastanneet paikallisten vaaliviranomaisten kouluttamisesta.

Äänioikeutetuille on lähetetty äänioikeusilmoitus, jossa on ollut ohjeistus kaksoisvaaleissa äänestämisestä. Alue- ja kuntavaalien äänestysliput ovat olleet eriväriset, ja niissä on lukenut ”Aluevaalit 2025 Välfärdsområdesval” ja ”Kuntavaalit 2025 Kommunalval”. Myös ehdokaslistat ovat olleet eriväriset.

Vantaa on julkaissut kuntavaaleja 2025 koskevaa ohjeistusta albanian, arabian, somalin, venäjän ja viron kielellä. Oikeusministeriöllä on ollut käytössään useita viestintäkanavia, mukaan lukien vaalit.fi -sivusto, jossa tietoa kaksoisvaaleista on ollut saatavilla suomeksi, ruotsiksi, englanniksi ja saameksi sekä tiivistetympin useilla muilla kielillä.

Vantaalla on ollut käytössä erilliset äänestyskopit alue- ja kuntavaaleihin, ja kopeissa on ollut nähtävillä vain kyseisen vaalin ehdokaslistat. Vantaan vaaliviranomaisten on siten katsottava pyrkineen ottamaan erityisesti huomioon sen sekaannuksen riskin, joka kaksien samanaikaisten vaalien järjestämisestä aiheutuu, ja pyrkineen toimittamaan vaalit tavalla, joka vähentää tätä riskiä.

Hallinto-oikeus toteaa, ettei asiassa ole esitetty selvitystä siitä, että kuntavaalien järjestelyt Vantaalla olisivat poikenneet vaalien järjestämistä koskevasta lain säännöksistä tai oikeusministeriön ohjeistuksesta. Näin ollen hallinto-oikeus katsoo, ettei kuntavaaleja Vantaalla ole toimitettu virheellisessä järjestyksessä.

Tästä huolimatta on saadun selvityksen perusteella sinänsä selvää, että mitättömien äänten osuus kuntavaaleissa 2025 on ollut suurempi sekä koko maassa sekä Vantaalla verrattuna vuonna 2021 järjestettyihin kuntavaaleihin. Vaalijärjestelyjä koskevasta toimista huolimatta asiassa ei voida poissulkea sitä mahdollisuutta, että mitättömien äänten aiempaa suurempi osuus Vantaan

kuntavaaleissa 2025 olisi ainakin osittain voinut johtua alue- ja kuntavaalien järjestämisestä samana ajankohtana.

Hallinto-oikeus toteaa, että useampien kuin yksien vaalien järjestäminen samanaikaisesti ei itsessään ole lainvastaista eikä perusoikeuksien vastaista. Hyvinvointialueiden perustamista koskevasta hallituksen esityksestä (HE 241/2020) ilmenee, että lainsäätäjä on tiedostanut samanaikaisesti järjestettäviin vaaleihin liittyvät riskit ja haasteet, kuten äänestäjän tehtävän selvittää kunta- ja aluevaalien ehdokkaiden äänestysnumerot ja merkitä ne oikeisiin äänestyslippuihin. Asiassa esitetty selvitys osoittaa, että myös oikeusministeriö ylimpänä vaaliviranomaisena on ottanut huomioon sen riskin, joka kaksien samanaikaisten vaalien järjestämisestä aiheutuu, ja pyrkinyt antamaan ohjeet vaalien toimittamisesta tavalla, joka vähentää tätä riskiä. Se, että riski on tästä huolimatta saattanut osin toteutua, kun mitättömien äänien osuus on ollut Vantaan kuntavaaleissa 1,6 prosenttia, kun se edellisissä kuntavaaleissa Vantaalla oli 1,1 prosenttia, ei sinänsä osoita lainvastaisuutta.

Hallinto-oikeus katsoo näin ollen, ettei asiassa ole ilmennyt seikkoja, jotka osoittaisivat valituksenalaisen päätöksen olevan puutteellisia vaalijärjestelyjä koskevan valitusperusteen osalta lainvastainen.

Vaalimainontaa ja -kampanjointia koskeva valitusperuste

Sovellettava säännös

Vaalilain 56 §:n 1 momentin mukaan ennakkoäänestyspaikassa tai sen välittömässä läheisyydessä ei saa äänestysaikana pitää puheita, julkipanna tai jakaa painettuja tai kirjoitettuja kehotuksia eikä muutoinkaan vaikuttaa tai yrittää vaikuttaa äänestäjien vaalivapauteen.

Asiassa esitetty selvitys ja oikeudellinen arviointi

Valittajan voidaan katsoa vaatineen valituksenalaisen päätöksen kumoamista muun ohella sillä perusteella, että Myyrmäen kirjaston ennakkoäänestyspaikan edustalla on ollut lainvastaista vaalimainontaa ja -kampanjointia.

Valittajan mukaan vaalitoimitsijat ovat sallineet vaalijulisteiden pitämisen Myyrmäen kirjaston ennakkoäänestyspaikan edustalla ennakkoäänestyksen ajan ja että kyseisessä paikassa on ollut myös kampanjointia vaaliteltoilla.

Myyrmäen kirjaston ennakkoäänestyspaikan vastaavan vaalivirkailijan lausunnon mukaan Myyrmäkitalon ulko-ovien edessä ei ole kampanjoitu siten, että vaaliteltoa olisi näkynyt ennakkoäänestyspaikalle. Yhden puolueen vaaliteltoa on ollut hetken aikaa asemoituna siten, että se on ollut näkyvissä Myyrmäkitalon ulko-ovista ulos astuttaessa, 15 metrin päässä vasemmalla. Vaaliteltoa ei ole voinut nähdä katsomalla ulos Myyrmäkitalon lasisista ulko-ovista. Ehdokkaiden vaalimainokset ovat olleet sijoitettuna korkealle valaisintolppiin 2–3 metrin korkeuteen. Yhdestä valaisintolppamainoksesta on näkynyt ennakkoäänestyspaikan jonottajille ehdokkaan kasvot niin, että silmät ja nenä näkyivät, mutta mainoksesta ei ole voinut nähdä, kuka mainosti tai

minkä puolueen mainos oli kyseessä. Tämä mainos on poistatettu ensimmäisenä ennakkoäänestyspäivänä.

Hallinto-oikeus toteaa, että vaalien ennakkoäänestysaika on ollut 2.–8.4.2025. Keskusvaalilautakunnan lausunnon liitteenä olevasta sähköpostiviestistä 1.4.2025 käy ilmi muun ohella, että Vantaan kaupungin vaalitoimiston vaalikoordinaattori on tiedottanut puolueita Paalutorin vaalimainontaa koskevasta linjauksesta. Linjauksen mukaan 15 metrin etäisyydellä Myyrmäkitalon Paalutorin puoleisesta sisäänkäynnistä ei saa kampanjoida, mutta mainokset voivat jäädä tälle alueelle, edellyttäen, että ne eivät näy äänestystilaan. Muutoin Paalutorilla saa kampanjoida normaalisti, kunhan se ei häiritse ennakkoäänestystä. Edelleen linjauksen mukaan vaalitoimitsijoilla on lain mukaan oikeus antaa määräyksiä järjestyksen ylläpitämiseksi. Keskusvaalilautakunnan lausunnon mukaan vaalitoimiston edustaja on erikseen käynyt paikalla varmistamassa, etteivät vaalimainokset näy sisään ennakkoäänestystilaan.

Valittaja on vastaselityksessään tuonut esiin, ettei vaalitoimiston linjaus 15 metrin vähimmäisetäisyydestä Myyrmäkitalosta vaalikampanjoinnin osalta ole käytännössä pitänyt. Valittaja on toimittanut hallinto-oikeudelle lisäselvityksenä valokuvia Myyrmäkitalosta. Selvityksestä ei kuitenkaan ilmene, millä konkreettisella tavalla vaalitoimiston linjausta olisi rikottu.

Asiassa saadun selvityksen perusteella ennakkoäänestyspaikan jonottajille on näkynyt ensimmäisenä ennakkoäänestyspäivänä valaisintolppamainos osittain. Mainostajan nimi, puolue tai kasvot kokonaisuudessaan eivät kuitenkaan ole ennakkoäänestyspaikalle näkyneet, ja mainos on poistatettu ensimmäisenä ennakkoäänestyspäivänä.

Vaaliteltan osalta hallinto-oikeus toteaa, että saadun selvityksen perusteella ei voida todeta, että vaaliteltilta olisi sijainnut vaalilain 56 §:n 1 momentissa tarkoitettussa välittömässä läheisyydessä suhteessa ennakkoäänestyspaikkaan.

Hallinto-oikeus katsoo, ettei asiassa ole osoitettu vaaliviranomaisen toimineen virheellisesti Myyrmäkitalon ennakkoäänestyspaikan läheisyydessä tapahtuneeseen vaalimainontaan ja -kampanjointiin liittyen. Vantaan kuntavaaleja ei näin ollen ole katsottava toimitetuiksi virheellisessä järjestyksessä myöskään tämän valitusperusteen osalta.

Asian lopputulos

Asiassa ei ole ilmennyt, että kuntavaalit Vantaalla olisi toimitettu virheellisessä järjestyksessä tai että valituksenalainen päätös olisi muutoinkaan lainvastainen. Valittajan esittämät muutkaan seikat eivät anna aihetta arvioida asiaa toisin. Valitus on siten hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 95 §:n 1 momentin mukaan oikeudenkäynnin osapuoli on velvollinen korvaamaan toisen osapuolen

oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi, jos erityisesti asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen on kohtuutonta, että tämä joutuu itse vastaamaan oikeudenkäyntikuluistaan.

Asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen ei ole kohtuutonta, että valittaja vastaa itse oikeudenkäyntikuluistaan.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut

Vaalilaki 21 §, 95 § 1 mom, 100 §, 101 §, 103 § 1 mom sekä 143 a § 2 mom

Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 43 § 1 mom

Hallintolaki 6 §

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusosoitus on liitteenä (HOL valituslupa 30).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeuden jäsenet

Outi Siimes, Sami Sarvilinna (t) ja Anna Autio.

Esittelijäjäsen

Anna Autio

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu ja tulostettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmästä.

Jakelu

Päätös Valittajalle tavallisena tiedoksiantona sähköpostitse

Jäljennös Vantaan kaupunginhallitus

Vantaan keskusvaalilautakunta

Keskusvaalilautakunnan on saatettava päätös tiedoksi kunnan jäsenille vaalilain 104 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla.

Oikeusministeriö

Vantaan vaaliasiamiehet:

Liberaalipuolue – Vapaus valita
Eero Ahtola

Liike Nyt
Antti Suni

Suomen Kommunistinen Puolue
Jiri Mäntysalo

Suomen Kristillisdemokraatit
Sirkka Salmi-Mehtonen

Vihreä liitto
Minttu Massinen

Suomen Keskusta
Helena Taavitsainen

Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue
Pirjo Tirronen

Perussuomalaiset
Kai-Ari Lundell

Vasemmistoliitto
Ville Karinen

Vapauden liitto
Ossi Tiihonen

Avoin Puolue
Onni Rantanen

Eläinoikeuspuolue
Mira Kettunen

Suomen ruotsalainen kansanpuolue
Marianne Sieviläinen

Kansallinen Kokoomus

Perttu Koistinen

Vantaan sitoutumattomat yhteislista

Jari Hovinen